

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 5. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 26/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Civilprocesa likuma 600. panta sestās daļas vārdus “ne vēlāk kā septiņas dienas” (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam un par spēkā neesošiem no spēkā stāšanās brīža;

1.2. steidzamības kārtībā piemērot pagaidu aizsardzības līdzekli – apturēt tiesvedību civillietā (numurs), vai, ja tas netiek izdarīts līdz nolēmuma pieņemšanai minētajā lietā, apturēt galīgā nolēmuma izpildi, ja tas paredz īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu ar adresi: (adrese un kadastra numurs) (turpmāk – Īpašums), nostiprināšanu uz nosolītāja vārda.

2. Civilprocesa likuma 600. panta sestā daļa noteic: ja parādnieks ne vēlāk kā septiņas dienas pirms izsoles sludinājumā norādītā izsoles noslēguma datuma pilnībā samaksājis parādu un sprieduma izpildes izdevumus tiesu izpildītājam, nekustamā īpašuma pārdošana tiek atcelta, bet jau uzsāktā izsole – pārtraukta.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam pieder Īpašums. Pieteikuma iesniedzēja saistību neizpildes dēļ zvērināta tiesu izpildītāja vērsusi piedziņu uz Īpašumu, paredzot tā pārdošanu izsolē. Pieteikuma iesniedzējs pirms Īpašuma izsoles esot atmaksājis parādu, kura piedziņai izsole rīkota, bet neesot ievērojis apstrīdētajā normā noteikto termiņu.

Tādējādi Īpašuma izsole nav tikusi pārtraukta, un Īpašuma pārdošana nav tikusi atcelta.

Pēc izsoles noslēguma datuma zvērināta tiesu izpildītāja (reģions) rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļai iesniegusi pieteikumu par īpašuma tiesību uz Īpašumu nostiprināšanu uz ieguvēja vārda un izsoles akta apstiprināšanu, kas ar attiecīgās zemesgrāmatu nodaļas lēmumu apmierināts. Pieteikuma iesniedzējs par minēto lēmumu iesniedzis blakus sūdzību, kas saskaņā ar Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamo informāciju tiks izskatīta (datums). Ja minētās civillietas ietvaros tiktu apstiprināts izsoles akts, Pieteikuma iesniedzējs zaudētu savas tiesības uz Īpašumu. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka ir aizskartas viņam Satversmes 105. pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to apstrīdētā norma ir skārusi Pieteikuma iesniedzēja tiesības un viņš ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt minētā panta trešās daļas pirmais teikums nosaka: „Ja konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) izskatīšana ir vispārsvarīga vai ja tiesību aizsardzība ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nevar novērst būtisku kaitējumu sūdzības iesniedzējam, Satversmes tiesa var lemt par sūdzības (pieteikuma) izskatīšanu, pirms ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi.” Lietas ierosināšana uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas pamata ir sevišķs izņēmuma gadījums. „Būtisks kaitējums” Satversmes tiesas likuma izpratnē ir tāds kaitējums, kas personas tiesībām un interesēm vienlaikus rada nelabvēlīgas un neatgriezeniskas sekas.

Zemesgrāmatu nodaļas lēmumā par zvērinātas tiesu izpildītājas pieteikuma apmierināšanu ir norādīts, ka šo lēmumu var pārsūdzēt (reģions) apgabaltiesā 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas, ievērojot

Civilprocesa likumā noteikto blakus sūdzību iesniegšanas kārtību un samaksājot drošības naudu 70 euro apmērā. Pieteikuma iesniedzējs minēto lēmumu pārsūdzējis, taču uzskata, ka vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana nenovērsīšot būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, (reģions) apgabaltiesai atstājot negrozītu zemesgrāmatu nodaļas lēmumu par Īpašuma izsoles akta apstiprināšanu un noraidot Pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzību, Pieteikuma iesniedzējam radīšoties būtisks kaitējums. Proti, viņš zaudēšot īpašuma tiesības uz Īpašumu, kas esot viņa vienīgais nekustamais īpašums un ko viņš izmantojot kā savu un savas ģimenes mājokli. Apstrīdētās normas imperatīvā rakstura dēļ esot maz ticams, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas lemtu, ka zvērinātai tiesu izpildītājam bija pamats pārtraukt Īpašuma izsoles procesu, neievērojot apstrīdētajā normā noteikto termiņu.

No Civilprocesa likuma 449. panta pirmās un trešās daļas izriet, ka apgabaltiesas lēmums par blakus sūdzību par pieteikumu par nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz ieguvēja vārda nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pieņemšanas brīdī. Turklāt Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka Īpašums, pret kuru vērsta piedziņa, ir viņa vienīgais nekustamais īpašums, ko viņš izmanto kā savu un savas ģimenes mājokli. Tātad Pieteikumā ir sniegts pamatojums, ka tiesību uz Īpašumu zaudēšana, izsoles aktam tiekot apstiprinātam un tiesībām uz Īpašumu tiekot nostiprinātām zemesgrāmatā uz ieguvēja vārda, ir uzskatāma par nelabvēlīgām un neatgriezeniskām sekām Pieteikuma iesniedzēja tiesībām un interesēm. Tādējādi tiesību uz Īpašumu zaudēšana ir uzskatāma par būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas izpratnē.

Pieteikuma iesniedzēja lietai līdzīgās lietās atzīts, ka, atmaksājot parādu pēc apstrīdētajā normā ietvertā termiņa, zvērinātam tiesu izpildītājam neesot likumīga pamata pārtraukt izsoli (*sk., piemēram, Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 8. novembra lēmuma lietā Nr. C60030218 7.1. punktu, Kurzemes apgabaltiesas 2017. gada 31. oktobra lēmuma lietā Nr. C53018517 5.4. punktu, Rīgas apgabaltiesas 2015. gada 2. decembra lēmuma lietā Nr. C60081215 8. punktu*).

Ņemot vērā minēto un ievērojot vienlīdzības principu, vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana konkrētajā gadījumā nevar novērst būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam.

Līdz ar to, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 19. panta trešo daļu, Satversmes tiesa var lemt par pieteikuma izskatīšanu, pirms ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi. Ņemot vērā minēto, uz pieteikumu nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtais daļas prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda tā juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Lai pārbaudītu, vai apstrīdētajās normās noteiktais pamattiesību ierobežojums atbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem, Satversmes tiesa izvērtē, vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam, proti, 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 11. un 11.3. punktu*).

7.1. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis minētos kritērijus, kā arī sniedzis savu viedokli par apstrīdēto normu. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nav leģitīmā mērķa. Pieteikuma iesniedzējs neapšaubot, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu un ka ar piedziņas vēršanu uz nekustamo īpašumu kā tiesību institūtu tiek veicināta civiltiesiskā apgrozība un citu personu (piemēram, kreditoru) tiesību un interešu

aizsardzība. Tomēr apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis acīmredzami neesot vērsts uz demokrātiskas valsts iekārtas, sabiedrības drošības, labklājības vai tikumības aizsardzību, tāpēc esot nepieciešams izvērtēt, vai tas varētu būt citu cilvēku tiesību aizsardzība. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neveicinot ne Īpašuma nosolītāja, ne kreditora interešu aizsardzību.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesiskās noteiktības princips uzliek valstij pienākumu nodrošināt tiesisko attiecību stabilitāti (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 7. punktu*). Tiesiskās stabilitātes nodrošināšanai kalpo konkrētu procesuālo darbību veikšanai noteiktie termiņi. Procesuālo darbību veikšanai tiesvedības un tiesas nolēmuma izpildes procesā ir nepieciešams laika ierobežojums. Termiņa ierobežojuma mērķis ir nodrošināt lietas atrisināšanu saprātīgā laika periodā un nodrošināt palāvību, ka konflikta risinājums vēlāk netiks pārskatīts. Termiņa noteikšana arī palīdz izvairīties no dažādām tiesiskajām problēmām, kas saistītas ar personas tiesisko stāvokli. Savukārt garš termiņš var novest pie negodprātīgas vilcināšanās un izraisīt citas nelabvēlīgas tiesiskās sekas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājumu daļas 1. punktu*).

Kontekstā ar iepriekš norādītajām Satversmes tiesas atziņām pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam patiešām nav leģitīmā mērķa.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka pat tad, ja apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis, tas neatbilstot samērīguma principam. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, vērtējums par atbilstību samērīguma principam esot veicams, pieņemot, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir noteikt konkrētu, visiem izsoles dalībniekiem, kā arī piedzinējiem un parādniekam iepriekš paredzamu brīdi, pēc kura izsoles norise nav pārtraucama. Pieteikuma iesniedzējs neapšaubot, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir piemērots šāda mērķa sasniegšanai. Tomēr apstrīdētajā normā ietvertā

pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi esot iespējams sasniegt ar pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. No pieteikuma izriet, ka personas pamattiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis varot būt apstrīdētajā normā regulētā termiņa noteikšana tuvāk izsoles noslēguma datumam vai arī šā termiņa sakritums ar izsoles noslēguma datumu.

Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka, izvērtējot to, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī saudzējošākā veidā, Satversmes tiesa ņem vērā, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu un 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 18. punktu*). Pieteikumā nav pamatots tas, ka ar Pieteikuma iesniedzēja norādītajiem līdzekļiem leģitīmo mērķi būtu iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē. Turklāt par saudzējošāku leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekli nevar tikt uzskatīts tāds līdzeklis, kas no valsts prasa papildu finanšu resursus vai kas paredz noteikt pamattiesību ierobežojumu citām personām (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 14.2. punktu un 2014. gada 7. jūlija sprieduma lietā Nr. 2013-17-01 28.3. punktu*). Savukārt Pieteikuma iesniedzēja norādītie līdzekļi paredzētu garāku termiņu, kādā parādniekam ir tiesības samaksāt parādu, kura piedziņai ir izsludināta izsole, tādā veidā skarot citu personu tiesības.

Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi ir iespējams sasniegt ar personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8. Tā kā lieta Satversmes tiesā netiek ierosināta, šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētie lūgumi ir atstājami bez izskatīšanas.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 26/2019).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītos lūgumus.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova